

НЕВЯДОМЫ САЛДАТ...

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

Быў страчаны і яшчэ адзін дакумент, які сведчыў пра тое, дзе і пры якіх абставінах загінуў чырвонаармеец з сібірскага сяла Троіцкае, што ў Алтайскім краі. Адразу пасля пахавані мачі Іван Кутушніка атрымала два лісты. Адзін з іх — напісаны яшчэ жывым сынам — захаваўся. У ім Іван Кутушнікаў (сам яшчэ не ведаў, што апошні раз) пісаў, што іх вайсковае падраздзяленне, нумар якога быў старана выкраслены ваеннай цэнзурай, наступае. Такім жа чынам адсутнічалі ў тым лісце імены камандзіраў, назывы тэхнікі... Эта ўжо пасля вайны, дзякуючы архіўным звесткам, сям'я даведаецца, што малодшы лейтэнант Іван Кутушнікаў быў камандзірам самаходнай устаноўкі Су-85 1446-га самаходнага артылерыйскага палка 29-га танкавага корпуса.

Другі ж ліст — у дадзеным выпадку найбольш каштоўны — быў страчаны пры невядомых абставінах. У ім, звяртаючыся да маці забітага вайсковца, аднапалчане ў падрабязнасцях апісвалі апошні дзень савецкага артылерыста. Аказаўся, што Іван Кутушнікаў загінуў ад кулі снайпера. Ехай на брані, адкуль яго «зняў» нямецкі салдат. Сям'я паверыла ў гэтую легенду, бо, акрамя апoведаў бабулі, ніякіх іншых падтвержданніў факта не было.

Магіла без імені

Але так было літаральна да апошніх дзён. Аказаўся, у аграгарадку Крэва, што пад Смаргонню, гісторыя пра савецкага салдата, які загінуў ад варожай кулі, перадавалася з пакаленіем у пакаленіе. Больш за тое, адзін з мясцовых жыхароў — Яўстах Рапацэвіч, тады 8-гадовы хлопчык, — бачыў тулу трагедыю на свае очы. Але шмат расказваў пра гэта не давялося.

Тым больш імя палеглага было невядомае. Так і даглядалі магілу безыменнага сал-

дата старажылы, нават не згадваючыся пра тое, што тыя, каму гэтае імя добра вядома, не могуць адшукаць святое для іх пахаванне...

Ракавая куля

У гэтых дні пляменніца загінуўшага на беларускай зямлі салдата не толькі пабывала на гэтым месцы, а і пераканала, што абставіны гібелі продка — зусім не легенда.

Іван Кутушнікаў быў адзінам савецкім воінам, які загінуў пры вызваленні Крэва. Па словах сведкі тых падзеяў, калі вайсковае злучэнне, у складзе якога быў чырвонаармеец, 7 ліпеня 1944 года ішло праз сяло, немцаў там ужо не было. Але так думалі вызваліцелі. І камандзір самаходнай устаноўкі вылез на браню, каб зве-

Неўскага сёння больш як 150 гадоў). Але невядома адкуль выскочыў званар і пачаў маліць вайскоўца не чапаць храм. «Сярод іх, думаю, былі людзі веруючыя, якія памяталі, што такое царква, бо што яшчэ магло іх спыніць?», — развараже свяячка забітага воіна.

Пакуль ашаломленыя знянцу чырвонаармейцы спрабавалі зразумець, што адбылося, фашисты спусціўся са званіцы і пабег па дарозе. Салдаты хутка заялі матар і пачалі даганяць снайпера. Яго праста раздышылі...

Апошні прытулак салдата

Смаргонь вызвалілі 4 ліпеня 1944 года. Ад Крэва да Смаргоні — адлегласць даўжынёй у

Іван КУТУШНІКАЎ (у цэнтры) — курсант Саратаўскага танкавага вучылішча. 10 ліпеня 1943 года.

рыць па планшэце маршрут. У гэты момант яго напаткала куля адзінага немца-снайпера, які застаўся ў сяле...

Як потым выясўлілася, высадыць савецкага афіцэра салдату вермахта ўдалося са званіцы мясцовай царквы. Відаць, той хаваўся тут пасля адступлення сваіх войскай.

Разгневаны смерцю таварыша, экіпаж разварнуў са-маходку і накіраваў гармату на царкву (дарэчы, Крэўскай царкве святога Аляксандра

кілометраў 20. Каб ачысціць ад ворага гэты невялікі кавалак зямлі, спартрэбліўся тры дні...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пяхоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай тэрыторыі...

— У апошнім лісце дзядзькі Вані была такая фраза: «Мы падтрымліваем атакі», — расказвае пляменніца Івана Кутушнікава. — Можа, гэтыя радкі былі напісаны якраз у перыяд вызвалення Смаргонскага раёна? Сапрайды, сваім артабстрэлам яны падтрымлівалі атакі пехоты. Ніхто не ведаў, што вораг нагадае пра сябе на вызваленай